

Posudek oponenta bakalářské práce

Název práce: *Česko-kubánské vztahy po roce 1959*

Autor práce: Ondřej Krýsl

Autor posudku: Radek Buben

Práce kolegy Krýsla je dobrou ukázkou špatné bakalářské práce, jež má chybný již anglický podtitul. Práce je spíše sondou do několika momentů vzájemných vztahů, především těch, jež popsala H. Bortlová a do 90. let a tzv. české podpory demokracie, přičemž autor nikde nezdůvodňuje selekci těchto nepovedených sond. Vše je provázeno osobitými odkazy na prameny a literaturu, absencí rozsáhlejšího studia prací k soudobým dějinám Kubu a neexistencí výzkumné otázky či vymezení tématu práce.

Celý text je silně poznamenán několika základními nevyjasněnými faktory.

1. Jaký je charakter Krýslovy analýzy: historický (a) či společenskovední (b)?

Ad 1a

V případě, že jde o historickou analýzu, tak je vše od začátku špatně. Historická analýza se nemůže zaměřit na více než 50 let v rozsahu bakalářské práce, bez jakékoli specifikace objektu studia. Navíc, a toho si je autor vědom a v práci to uvádí, vztahy mezi Kubou a Československem byly velmi komplexní, zasahovaly všechny sféry možné spolupráce a zbylo po nich obrovské množství materiálu (poslední tvrzení je mé, kdyby ho autor znal, volí užší vymezení práce). Každá historická studie na dané téma tak musí omezit svůj rozsah. Autor přitom nechce studovat pouze vztahy (to ostatně ani příliš nedělá), ale i vývoj obou režimů (což taktéž prakticky nedělá). Tím mu potenciální materiál exponenciálně narůstá a očekávalo by se, že autor si nastuduje alespoň zlomek z historiografické, memoárové a klidně i pamfletistické literatury (viz česká produkce o Kubě), jež se věnuje velmi složitému a nejednoznačnému budování kubánského režimu. Jako vtip, který však autorův styl práce implikuje, bych pak mohl dodat, že autor by měl nastudovat i historiografickou produkci, věnující se vývoji komunismu v Československu. Autor však oba typy historiografické literatury ignoruje. Nečte Domíngueze, Péreze, Sweigovou, ani desítky jiných kubanologů, publikujících v prestižních nakladatelstvích. Nic proti M. Pérez-Stableové či C. Mesa-Lago, ale ti sami světovou kubanistiku nespasí.

Historik by měl využívat prameny, jež má k dispozici. V Národním archivu jsou ke Kubě desítky kartonů, ježto šlo o prioritní zemi, skrze niž se navíc strukturovaly vztahy ke zbytku kontinentu, k Africe atd. Autor prošel jejich pouhý zlomek, což bych pochopil, kdyby si jasně zúžil téma a roky, jež hodlá studovat. Takto jde o heuristicky zcela neudržitelný přístup. Stejně tak je neudržitelné to, že autor nevyužil zdroje z ABS, kde je rozsáhlá dokumentace o bezpečnostní spolupráci mezi Kubou a ČSSR.

Pokud píšou historickou práci na tak široké téma, je třeba dodržet zhruba stejné rozvrstvení prostoru, věnovaného analýze různých fází vztahů. Anebo, jasně uvést, čemu se věnuji a proč, a čemu se

nevěnuji. Autor se věnuje celkem podrobně těm rokům, které ve své nedávno vydané studii zpracovala Hana Bortlová. Mimochodem, citace z ní uvádí zvláštním způsobem, který jakoby implikuje, že jde o jeho vlastní archivní výzkum. To je hrubá chyba!

Od konce šedesátých let dále se pak podrobnost výkladu vytrácí (Bortlová psala o omezeném období, z čehož by se měl autor poučit, a není tudíž na čem snadno stavět) a je nahrazována občasnými odkazy na pár materiálů. Z vlastního prováděného archivního studia na téma ČSSR a Střední Amerika vím, jaké množství dokumentů je k dispozici. Kolega Krýsl zpracoval pouze jejich nepatrné množství.

Ad 1b

Jde-li o společenskovední práci, tak musí být jasně stanovena výzkumná otázka, hypotéza, metodologie a teoretický rámec. Z metodologického hlediska nám autor sděluje, že postupuje jakýmsi empiricko-analytickým přístupem (s. 7). Co to je? A dá se to léčit? V daném případě, totiž údajného studia vývoje režimů, by se krásně nabízela metoda process-tracing. Stanovit si sled kauzálních událostí, jež způsobily, že se Kuba vydala na cestu sovětského typu vývoje a určit kdy a jak v tom bylo aktivní Československo. Autor by v takovém případě mohl pracovat s vydanou literaturou a stanovit si jasné klíčové události na cestě vzájemného sblížení. V takovém případě bych neváhal vypracovat i model vývoje kubánské revoluce a vnějších vlivů na ní.

Autor též mohl postupovat metodologicky „soft“ cestou a podívat se na diskurzivní proměnu, již pro čs. komunismus znamenala kubánská revoluce a viceversa. Projít si postupné hodnocení a přehodnocování vzájemných vlivů, sovětizaci kubánské diskurzu atd. Nic z toho autor neudělal.

Jde-li o práci společenskovední, šlo by též očekávat dobrou práci s teoretickým rámcem a typologiemi politických režimů. Autor vychází prý z Linze a Stepana, jejichž konceptualizaci nám rozvádí na straně 10-11. Zde pracuje s původním Linzovým rámcem z roku 1964, který do schémátka, jež autor přetiskuje, uspořádal L. Morlino. V ČR pak toto schéma přeložili a přetiskli Kunc s Dvořákovou. Osobně pochybuji, že Krýsl Morlina četl. Proč nám ho však pod čarou uvádí? Četl jeho studii, kterou mám dnes k dispozici v ČR patrně pouze já, a to navíc nikoli v italském originálu, jenž Krýsl zmiňuje, ale v nevalném španělském překladu? Takových drobných podvůdků či manipulací je plná celá teoretická část (viz poznámka 13 na straně 13). Navíc, autor pracuje primárně s českými badateli a zcela, doslova zcela, ignoruje debatu, která se o Linzovi rozvinula v té části politologie, již nezasáhla infekce onoho „empirického-analytismu“. Listování Linzem pak ukazuje, že autorovy odkazy ne vždy odpovídají.

2. O čem práce je?

Autor vychází ze solidní premisy, že vztahy obou zemí byly opravdu překvapivě důležité. Současně nám však nesdělí, co z těchto vztahů chce studovat. Autor k tomu uvádí: „Jak je z vymezení výzkumného záměru zřejmé, text nemůže pokrýt všechny aspekty a fenomény zkoumaného období a rozsah práce to ani nedovoluje. Chronologická a tematická linie však v určité potřebné míře bude zachována, neboť slouží jako nutné pozadí pro analýzu“ (s. 7). Výborně, ale jaký je tedy výzkumný záměr? Jaké „aspekty a fenomény“ jsou studovány? Jelikož práce není z nejrozsáhlejších, jaký je rozsah studia a co nám rozsah naopak studovat neumožňuje? Studie mohla být klidně o třetinu delší. Jaká tematická linie je sledována? Proč nám v chronologii chybí důkladnější rozbor 70. a 80. let, k nimž jsou materiály snadno přístupné?

Suma sumárum, práce nemá vyjasněný žánr, metodologii, objekt studia ani cíl, strukturou ani rozsahem neodpovídá zvolenému tématu a měla by být zásadně reformulována již v první fázi tvorby: určení žánru, metodologie, objektu studia a cíle.

Nedoporučuji text k obhajobě.

Při obhajobě doporučuji zaměřit se na otázku: Co to je empiricko-analytický přístup a jaký je jeho vztah ke společenskovední metodologii (Millovy srovnávací přístupy, analytické narativy, process tracing, QCA)?

Radek Buben